

2.3.2016

Eduskunta
Lakivaliokunta

Viite: Lakivaliokunnan lausuntopyyntö HE 7/2016 vp tuomioistuinlaki, 18.2.2016

Valtiovarainministeriön lausunto hallituksen esityksestä tuomioistuinlaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 7/2016 vp)

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa otsikon mukaisessa asiassa. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi tuomioistuinlaki, joka koskisi kaikkia tuomioistuimia ja sisältäisi yleiset säännökset tuomioistuumista ja tuomareista. Esityksen tavoitteen on selkiyttää tuomioistuimia koskevaa lainsäädäntöä ja saada aikaan tuomioistuinlaitoksen kannalta johdonmukainen kokonaisuus sekä korostaa tuomioistuinten itsenäistä asemaa ja vastuuta toimintansa järjestämisestä säättämällä tuomioistuumista ja tuomareista lailla ja luopumalla asetustasosta. Tuomioistuimen hallinto- ja johtamisjärjestelmien uudistaminen mahdollistaisi nykyistä paremmin tuomioistuinten tehokkaan ja tuloksellisen toiminnan. Lisäksi esityksen tavoitteena on myös kehittää tuomareiden ja tuomioistuinlaitoksen muun lainkäyttöhenkilöstön koulutusta nykyistä suunnitelmallisemmaksi sekä ottaa käyttöön nykyistä joustavampia tapoja käyttää tuomioistuinlaitoksen niukkenevia resursseja. Esityksessä ehdotetulla sääntelyllä on tarkoitus helpottaa tuomioistuinten resurssienkäyttöä niin, että tuomarit voisivat nykyistä joustavammin toimia myös toisessa tuomioistuimessa kulloisenkin resurssitarpeen mukaan.

Valtiovarainministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa. Esitysehdotus on osa oikeudenhoidon uudistamisohjelman toteuttamista ja valtiovarainministeriö pitää esitystä kannatettavana. Valtiovarainministeriö on lausunut v. 2014 tuomioistuinlakia koskevasta mietinnöstä¹ ja v. 2015 luonnoksesta hallituksen esitykseksi tuomioistuinlaista sekä eräiksi siihen liittyviksi laiksi ja hankkeeseen liittyvästä mietinnöstä tuomareiden koulutuksen kehittämisestä².

¹ Valtiovarainministeriön lausunto 10.6.2014 tuomioistuinlakityöryhmän mietinnöstä ”Uusi tuomioistuinlaki”(oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 26/2014) VM/980/00.00.05/2014.

² Valtiovarainministeriön lausunto 24.8.2015 luonnoksesta hallituksen esitykseksi tuomioistuinlaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ja hankkeeseen liittyvästä mietinnöstä ”Tuomareiden koulutuksen kehittäminen” (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 38/2015) VM/1143/00.00.05/2015.

Taloudelliset vaikutukset

Oikeusministeriö on esityksen taloudellisissa vaikutuksissa arvioinut, että tuomioistuinten johtamisjärjestelmän muutokset ovat toteutettavissa tuomioistuinlaitokselle myönnettyjen määrärahojen ja henkilötövuosien puitteissa (mm. päällikkötuomareiden määräaikaaisuudet ja virkatakuun toteuttaminen). Esityksen mukaan kanslia- ja hallintopäälliköiden virkojen perustamisella hallinto-oikeuksiin ei arvioida aiheutuvan merkittäviä kustannuksia, koska kaikissa hallinto-oikeuksissa toimii jo nykyisin hallintopäällikkö. Sen sijaan käräjäoikeuksiin perustettavat hallintopäälliköiden tai vastaavat virat lisäisivät kustannuksia, mutta esityksen mukaan virat voitaisiin rahoittaa muita virkoja vähentämällä. Esityksen mukaan hovi- ja hallinto-oikeuksiin sekä erityistuomioistuihin perustettavat asessorin virat voitaisiin pääosin toteuttaa valtion kehyspäästösten ja talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötövuosimäärien puitteissa ilman lisärahoitusta. Tuomareiden koulutuksen kehittämisestä aiheutuva 200 000-300 000 euron vuotuinen lisärahoitusosuus rahoitettaisiin kehyksen puitteissa tuomioistuinmomentilta. Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esitetyt muutokset joudutaan toteuttamaan tilanteessa, jossa oikeusministeriön hallinnonalalle kohdistuu valtiontalouden kehyspäästösten mukaisesti huomattavia säästöjä. Valtiovarainministeriö pitää välttämättömänä, että uudistukset toteutetaan kehyspäästösten ja talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötövuosien puitteissa. Mahdolliset lisäkustannukset on hoidettava kohdistamalla vastaavat säästöt sisäisesti oikeusministeriön hallinnonalalla.

Viroista ja kelpoisuusvaatimuksista säättäminen ja muut huomiot

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota ehdotetun lain 19 luvun 5 §:ään ja katsoo, että hallinto henkilöstön viroista ei pidä säätää lailla. Tuomioistuimet eivät tältä osin poikkea muista valtion virastoista, joita koskevissa laeissa ei säädetä hallinto henkilöstöstä. Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan kysymyksessä ei ole tuomioistuinlaitoksen tai tuomarin asemaan liittyvä peruste poiketa valtion virkamiehiä koskevasta sääntelystä ja tavoitteesta vähentää säädettyjä virkakohtaisia kelpoisuusvaatimuksia. Edelleen valtiovarainministeriö toteaa, että kelpoisuusvaatimusten säätämisen perusteista säädetään tarkemmin valtion virkamieslain 8 §:ssä (20.3.2015/283). Tuomioistuinlain ehdotus kelpoisuusvaatimusten määrittämisestä työjärjestyksessä ei ole perustuslain eikä valtion virkamieslain mukainen. Valtiovarainministeriö katsoo myös, että kansliapäällikön virkanimikkeen käyttöä ei ole perusteltua ainakaan laajentaa tuomioistuimissa, vaan muuttaa nimikkeeksi paremmin sopiva hallintojohtaja tai -päällikkö.

Lisätiedot

Neuvotteleva virkamies Niina Hannonen p. 0295530454 (*taloudelliset vaikutukset*)
 Neuvotteleva virkamies Joanna Autiovuori p. 0295530268 (*viroista ja kelpoisuusvaatimuksista säättäminen ja muut huomiot*)
 etunimi.sukunimi@vm.fi